

Tämä on rinnakkaistallenne. Sen viitetiedot saattavat erota alkuperäisestä /

This is a self-archived version of the original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Version: publisher's version

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: /

To cite this article please use the original version:

Pulkka, Eeva-Kaisa 2021. Terveystuokäynti suo aikaa keskustelulle. KM Vet (4), 26–29.

Terveydenhuolto- käynti suo aikaa keskustelulle

■ Teksti ja kuvat: Eeva-Kaisa Pulkka

Terveydenhuolto on naudatilalle ulkopuolinen silmäpari toiminnan kehittämiseen ja terveyden parantamiseen.

Ennakoiva terveydenhuoltotyö on siilinjärveläiselle ternikasvattamolle rutiinia. Vaikka suositus siihen tuli alun perin teurastamolta, **Eljas Ylönen** ei koe sitä pakoksi.

”Pidän terveydenhuoltoa kaikin puolin kannatettavana asiana. Kaikille tiloille on hyväksi saada välillä ulkopuolinen näkökulma toiminnalleen. Aina löytyy uusia, jos-

kus pieniäkin asioita, joita ei itse olisi huomannut.”

Eläinlääkäri tekee vasikoille tulotarkastuksen kaksi viikkoa uuden erän saapumisesta. Vasikat nupoutetaan ja kaikilta mitataan kuume. Jos vasikalla on kuumetta ja muita oireita, aloitetaan lääkitys heti. Lievästi kuumeilevat, mutta muuten oireettomat jäävät tarkkailulistalle.

Eljas Ylönen on kasvattanut ternivasikoita kymmenen vuotta ja kokee vasikaterveyden parantuneen viime vuosina.

Ternivasikoilla on tilat Salo-Mattilan tilan liiki sata vuotta vanhassa entisessä lypsykarjanavetassa, jonka pakut kiviseinät pitävät helteen loitolla.

”Lääkinnän tarve on vaihdellut paljon. Muutama vuosi sitten oli ryhmiä, joissa oli hoidettava jopa puolet. Nyt hoidettavia on alle 20 prosenttia eli suunta on hyvä. Suurin osa hoitoa vaativista on hengitystietulehduksia. Napa-, nivel- ja sorkkavälin tulehduksia on vain yksittäisillä vasikoilla.”

Erityisesti teinien sairastavuutta on vähentänyt rokotus, joka pakkausselosteen mukaan antaa suojaa parainfluenssa-3-viruksen ja BRS-viruksen (rs-virus) aiheuttamaa infektiota sekä kliinisiä oireita vastaan. Se toimii myös *Mannheimia haemolytica* serotyyppi AI:ä vastaan ja auttaa vähentämään infektiota, kuolleisuutta, kliinisiä oireita, keuhkomuutoksia ja bakteerien tunkeutusta keuhkoihin.

Vasikat rokotetaan muutama päivä nupoutuksen jälkeen ja toisen kerran kuukauden kuluttua. Rokote on ollut käytössä nelisen vuotta.

Tulotarkastukset ja terveydenhuoltokäynnit tekee sama eläinlääkäri, Emovetin **Mari Utriainen**. Eläinlääkäriin tuttuus on Ylösen mielestä etu. Keskustelu ja parannusten suunnittelu sujuu, kun eläinlääkäri tuntee tilan ja isäntäväen.

Erityisesti Ylönen arvostaa sitä, että eläinlääkäri on varannut käynnilleen aikaa, eikä kiirettä ole. Ylönen käyttää Emovetin palveluita myös akuuteissa tapauksissa. Säännöllisten käyntien myötä tilalla on lääkeluovutussopimus ja kaikki lääkinnot merkitään Nasevaan.

Ostoväkirehu vei haittalinnut

Tilalle tulee 110 ternivasikkaa noin parin kuukauden välein vanhaan navettaan remontoituun terniosastoon. Vasikat ovat kahdessa osastossa ruokintapöydän molemmin puolin.

”Vanhat rakenteet sanelevat ryhmäkooksi 55 vasikkaa. Pienemmät ryhmät olisivat toki parempi ratkaisu, mutta näilläkin on pärjätty.”

Muutama vuosi sitten Ylönen pienensi ryhmäkokoja kymmenellä vasikalla ja mykoplasmaa vaikuttaa olevan nyt vähemmän, mikä on myös parantanut vasikoiden terveyttä. Kryptosporidioosilta tila on säästynyt.

Osataan tilannetta parantavat myös eläinlääkäriin kanssa käytyjen keskustelujen myötä teininavettaan asennetut puhaltimet. Kesähelteillä ne tuovat merkittävää helpotusta ilmanvaihtoon.

Hengitystietulehdusten ohella Ylönen on huolissaan salmonellariskistä. Vasikoiden mukana se voi tulla, mutta lintujen tuoma riski tilalla on pienentynyt ostoväkirehuun siirtymisen myötä. Murskevilja houkutteli paljon haittalintuja, mutta sen käytön lopettamisen myötä linnut hävisivät.

Terveydenhuolto on näkymättömien eurojen metsästä

Terveydenhuoltotyö on riskitekijöiden seurantaa ja niiden ehkäisyä ja sitä kautta tuloutuvia euroja. Maitotiloilla työssä ollaan pisimmällä, mutta myös muille nautatiloille siitä olisi saatavissa hyötyjä.

Eläinten terveydenhuoltotyö on eläinten ja ihmisten terveyttä ja elintarviketurvallisuutta, mutta ennen kaikkea sitä tehdään, koska se on taloudellisesti järkevää. Näin tiivistää terveydenhuoltotyön Emovet Oy:n toimitusjohtaja **Kalle Leino**.

”Terveydenhuoltoeläinlääkärin työtä voi olla hankala saada näkyväksi, sillä sen tarkoitus on havaita, huomioda ja ehkäistä riskit. Tehdä siis itsensä mahdollisimman tarpeettomaksi eläinlääkärin perustyössä”, sanoo **Marita Saarikivi**, joka toimii Keski-Savon ympäristötoimen kunnaneläinlääkärinä Leppävirralla.

Karjaa pitää ajatella kokonaisuutena taloudellisesta näkökulmasta. Siihen, että asiaan satsataan tai investoidaan, pitää olla taloudellinen syy ja tavoite. Tähän tarvitaan usein muutakin kuin eläinlääkinnällistä neuvontaa, mutta hyvä terveydenhuoltosuunnitelma on pohja myös muille neuvoille karjan tilanteesta. Leino muistuttaa, että on eri asia keskittyä kustannusjahtiin kuin taloudellisen tuloksen optimointiin. Terveydenhuoltotyö on sen rahan metsästä, mikä jää tulematta. Isolla karjatilalla se voi olla tuhansia, jopa kymmeniä tuhansia euroja vuodessa.

Huono terveys on maitolitroja, jotka eivät mene meijeriin eikä niistä tule tuloja tai vastaavasti lihakiloja, joista teurastilillä ei tule. Nämä menetetyt tulot eivät näy kirjanpidossa, mutta eläinlääkärin lasku siellä näkyy.

Leino vertaa terveydenhuoltoeläinlääkäriä ja tarvetta ihmisten työterveyshuoltoon ja huippu-urheilijoiden omalääkäreihin, jotka huolehtivat kaiken olevan kunnossa. Terveydenhuollon rahallisen vaikutuksen laskemiseksi Emovet on ottanut käyttöön tanskalaisen Sim-Herd -laskelman.

Terveydenhuoltotyön suolan ja haasteen tuo tilojen erilaisuus, Marita Saarikivi toteaa.

”Laskelma on tuonut joillekin tiloille yllätyksiä, mutta useimmille ahaa-ajatuksia terveystilanteen rahallisista vaikutuksista. Toki se on myös herättänyt tyytyväisyyttä, kun asiat ovat hyvin.”

Emovet kouluttaa myös seminologeja terveydenhuoltotyöhön, jotta tiloille voidaan tarjota tiheämpi palvelu hedelmällisyyden ja sorkkaterveystien seurantaan. Joitakin seminologeja on koulutettu ultraääniskannerin käyttöön, he toimivat nimetyin eläinlääkärin vastuulla.

Terveydenhuoltotyö on pisimmällä maitotiloilla, sillä lypsylehmä on usein monimutkaisempi kokonaisuus hoidettavana ja niitä on enemmän. Nautakasvatamoissa terveydenhuolto keskittyy pääosin tautivastustukseen.

”Tilojen kasvaessa bioturvallisuuden merkitys kasvaa riskien kasvaessa. Näiden riskien taloudelliset ja henkiset vaikutukset ovat mittavat, joten ne on syytä huomioda”, Leino lisää.

Riskit ja tappiot hallintaan

Ennen terveydenhuoltokäyntiä Saarikivi selaa erilaisia tietoja tilasta valmiiksi ja tekee muuta taustatyötä käyntiä varten eikä kaikki työ siten näy tilalla käydessä. Joskus voi olla, että terveydenhuoltosuunnitelma tehdään vuosittain eikä juuri mitään uhkaavaa tule esille.

”Juuri siksi, että asiat käydään säännöllisesti läpi ja huomiodaan riskit.”

Yrittäjät pitävät eri vaatimuksia välillä turhina, mutta tarve kerätä tietoa riskeistä auttaa ehkäisemään tai edes pienentämään niitä.

”Ainahan elävässä elämässä tulee jotain vastoinkäymisiä, mutta jos epäonnistuttaisiin mahdollisimman vähän. Tavoitellaan terveysongelmien kanssa rauhallista rinnakkaiseloa ja minimoidaan tappiot”, Saarikivi sanoo.

Hän myöntää turhauttavinta työssä olevan, jos tilalla toistuvat samat ongelmat, mutta yrittäjien halu tehdä asialle mitään konkreettista on kuitenkin vähäinen. Tällöin asia käydään perusteellisesti läpi ja yrittäjä valitsee itse haluamansa riskitason. Riskin realisoituessa ei valitella tapahtunutta, vaan kääritään hihat ja aloitetaan jälkisiivous.

Lypsykarjoissa suuruuden hallinnan hyödyt terveydenhuoltotyön kautta jo yleensä nähdään, mutta emolehmätiloilla sitä ei Saarikiven mukaan vielä ehkä täysin ymmärrät.

”Kasvava karjakoko tuo mukanaan tautiriskejä, jotka eivät ole pienessä karjassa näkyneet, mutta suuressa tulevat esille. Samoin luonnonlaitumet tai pitkään pois tuotannosta

Terveydenhuolto on osa kokonaisuutta, ja yhteistyötä kannattaa kehittää, Kalle Leino sanoo.

olleiden peltöjen ottaminen emojen käyttöön voi tuoda mukanaan jo unohtuneita tauteja ja terveysongelmia.”

Emotiloilla ollaan hänen mukaansa vielä enemmän kiinni yksilön hoitamisessa kuin koko karjan terveyden hoitamisessa.

Saarikivi tekee kunnaneläinlääkärin toimensa lisäksi terveydenhuoltotyötä yksityisesti.

”Teen sitä oman ammattitaitoni vuoksi. Jotta pystyn tekemään terveydenhuoltotyötä ja kehittämään siinä, tarvitsen työtä karjojen parissa. Varaudun siihen, että ammattitaitoni riittää, jos omalle alueelle yhtäkkiä tuleekin iso nautayksikkö.”

Alueilla, joilla karjoja on harvassa, vaaditaan kunnaneläinlääkärin esimieheltä ja työyhteisöltä aikaa ja mahdollisuuksia, jotta terveydenhuoltotyön ammattitaito kehittyi. Ellei työtä tee, ei siinä kehity ja käynneistä tulee läpjuoksua, jotka eivät vastaa tarkoitustaan. Kaikilla alueilla kunnaneläinlääkäreillä ei välttämättä ole myöskään työmäärän vuoksi aikaa terveydenhuoltotyöhön, jolloin alueen tilat voivat jäädä ilman palvelua.

”Näistä kannan huolta. Aiemmin perusammattitaidon terveydenhuoltotyöhön sai akuutti- ja terveyskassasta, nyt se ei kaikilla alueilla enää onnistu.”

Lisäkoulutusta nautojen terveydenhuoltotyön tueksi niin eläinlääkäreille kuin tuottajillekin tarjoaa muun muassa Savonia-ammattikorkeakoulun ETKO-hanke, jota rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Syksyllä käynnistyy esimerkiksi eri terveysaiheisiin painottuvia pienryhmiä. **E-KP**

Teinivasikat saavat pöydältä vapaasti väkirehua ja säilörehua, tuttavasti on saman ruokintapöydän jatkona. Lan-takäytävä kolataan kouruun päivittäin, takaosa on kuivattu turpeella. Varsinainen makuualue on tämän tilan jatkona.

”Laskin, että oman viljan käyttö kaikkine kuluineen ja siilon uusimisineen on saman hintaista kuin ostettava väkirehu, joten siirryin käyttämään sitä. Haittalintujen häviäminen tuli hyvänä lisänä.”

Ternivasikoiden laatu on parantunut

Ternivasikoita tilalla on kasvatettu kymmenisen vuotta. Sitä ennen vasikat kasvoivat ternistä teuraaksi.

”Teurastamolta ehdotettiin siirtymistä ternivasikoiden kasvattamiseen ja kun niistä oli

jo kokemusta ja vanhoista tiloista sai kohtuullisella remontilla sopivat, siirryin kokonaan ternien kasvattamiseen.”

Vasikat tulevat Itä-Suomen alueelta ja yhdessä erässä on yleensä vasikoita yli kymmeneltä tilalta. Ylönen kiittelee vasikoiden olevan pääsääntöisesti hyvin hoidettuja, ongelmatapaukset ovat yksittäisiä. Kuummeisten vasikoiden määrä on hänen arvi-onsa mukaan vähentynyt.

Juotolta vierotetut siirtyvät toiseen navet-taan, jossa on osastot 2–4 kuukauden ikä-

sille ja 4–6 kuukauden ikäisille. Ryhmät säilyvät samoina kuin ternivaiheessa. Lan-takäytävä on ritiläpalkkia ja sen takana on turpeella kuivattu makuualue. Yhteensä vasikkapaikkoja on kahdessa navetassa 330.

Vasikat saavat juomaa automaatista noin yhdeksän litraa päivässä, väkirehua ja säilö-rehua on tarjolla ruokintapöydällä vapaasti. Myös teiniosastoilla väkirehua ja säilörehua on tarjolla vapaasti.

Vasikkapula on pidentänyt odotusaikoja jonkin verran, mutta toistaiseksi vasikoita on tullut kohtuullisella aikataululla. Lehmävasikoista liki kaikki ovat liharoturi-tyksiä ja sonnivasikoissakin niiden määrä on lisääntynyt.

Vasikat siirtyvät loppukasvatamoon 5,5–6 kuukauden iässä. Suurimmat sonnivasikat ja lehmävasikat valikoidaan jatkokasvatukseen ensin ja loput lähtevät yleensä pari viikkoa myöhemmin. □

Kirjoittaja on agronomi, MMM, maanviljelijä ja vapaa toimittaja. Hän kirjoittaa ETKO-hankkeen palkkaamana toimittajana.

Teinivasikat ovat tilan toisessa navetassa, johon asennettiin puhaltimet helpottamaan kesähelteitä.